

Dr. Sziklay Ferenc:

A magyar nő és a kultúraterjesztés

A kultúra, — magyar szóval *műveltség*, — az egyetlen erő, mely megóvja a nemzetet a belső rothadástól, mely ellenállóvá, szívóssá teszi a kívülről jövő támadások, minden elnyomó szándék ellen. A műveltség tiszteletet parancsol az ellenség előtt is s bátor öntudatot, értékérzetet kölcsönöz annak, aki hordozza. Minden nemzet annyit ér, amennyi és amilyen fokú a műveltsége.

Sajnos a mai helyzet az, hogy kétségbeesve, így kell sóhajtanunk a költővel:

„Elpusztul az én nemzetem,
Mivelhogy műveltség nélkül való!”

Mert egy nemzet műveltsége nem azon múlik, hogy van egy-két kiemelkedő szellemóriása, aki ország-világ előtt világitótoronyként ékeskedhetik» a kultúra szent lángjának, mint szelíd mécsfénynek ott kell égnie minden házban, minden otthonban, kezdve a palotákon, át a városi szállás-lakásokon a legalacsonyabb falusi bogárhátú házig. Nem annyira magas kultúrára van szükség, mint *általánosra*, nem egyes embereket kell odaállítani az elnyomó szándékú tömeg ellen, de szervezeten kulturált töme-

get, a nemzet egyetemét. Nem egyes emberek mértéken felül való művelésére van szükségünk, hanem a népművelődés *elterjesztésére*.

És ez a kultúraterjesztés legelsősorban a magyar asszony kötelessége.

A kultúra eszközei: *iskola, könyv, újság*. Ezen át szívódik a tanult emberek műveltsége a nép legszélesebb rétegeibe. Természetes, hogy ezek az eszközök csak akkor felelhetnek meg a célnak, ha azok tényleg a kultúra szolgálatába állanak, ha szellemük egészséges s a szó és betű hatalmával nem félrevezetik, de egyenes irányba terelik a gondolkodást.

Nézzük a három eszközt külön külön.

Az *iskola* ma nem felel meg a követelményeknek. Ma az iskolában éppen arról nem lehet beszélni, ami a nemzeti érzés és gondolkodás fejlesztője, a magyar nemzet történelméről. Más, rideg tudást talán megad a mai iskola, bár ebben a tekintetben sem ideális a helyzet s egy ismeretlen nyelven nem lehet annyi tudást szerezni, mint az anyanyelven, melyet nem kell verejtékezve újra tanulni, mert készen hozza magával a gyermek a szülői házból, — de a nemzeti múlttól, az egész világ által csodált, önfeláldozó hősekről, kik a gyermek példái lehetnének tettben és akarásban, ma az ifjúság az iskolában alig hall valamit.

A másik nagy hiányossága nálunk az iskolának, hogy általa igyekeznek elvenni a kultúra másik alapkövét a *vallásosságot*. „A vallás magánügy” jelige alatt a hitoktatás helyébe a „polgári erkölcs-tant” vezették be, melyben megtanulja a 12 éves gyermek, hogy:

„A törvény a polgárok életét már az anya méhétől kezdve védi, szigorú ítéletekkel akadályoz-

ván meg születésük meggátolását. Születéstől kezdve pedig örökdik a törvény a polgár élete fölött, büntetvén nemcsak a gyilkosságot, hanem a testi sértést is”, — (L. Mensik-Jahelka „Honismertetés” polgári iskolák számára 141. oldal), — tehát a leg-
rutabb bűnöket is csak a büntetéstől való félelemmel akarja félelmetessé tenni, de azt, hogy magasabb, isteni törvények is vannak, melyek a bűnt magamagáért ítélik rossznak, hogy az isteni örök parancsolat mondja két szóban: „Ne ölj!” — azt a gyermek az iskolától, a mai rendszer és nevelési szellem mellett nem tudja meg.

A szülőnek, legelsősorban az anyának, aki gyermekének lelkéhez a szülők között is közelebb áll, nem kötelessége-e pótolni azokat a hiányokat, melyek az iskola tanítási és nevelési rendjében láthatók? A vallásosságra, erkölcsösségre való nevelés s a magyar nemzet történelmének tanítása a legelső feladat a ma magyar asszonya számára. Minden anya pihenő órákon, játék közben, mesélve, szeretettel nyúljon belé kis, lelkéből lelkezett gyermekének szívébe s nevelje jóra, nevelje a magyar nemzet iránt való kötelességére. Tudom, hogy a szülők legnagyobb része kemény harcot vív az étellel s nem ér rá erre a nemes feladatra, vagy ha ráérne is, sokan vannak, akik nem tudnak hozzá, mert maguknak sincs meg a tudásuk, ezeknek a kötelességét át kell vállalniok azoknak az asszonyoknak, akiket jobb sorsba helyezett a végzet, akik erre a nemzet-nevelő munkára képesek és hivatottak.

Szükséges tehát, hogy minden városban alakuljon egy hölgybizottság, mely kisebb csoportokba gyűjti az iskolás gyermekeket s mese formában megismerteti velük a magyar nemzet történetét,

annak nagy alakjait, hogy a fogékony gyermeklélek példaképeket lásson maga előtt az életúton, akiket követve naggyá, tiszteltté lehet!

A *könyv*. Ritka ember szereti minálunk a betűt. Ez nem is csoda. A magyar ember javarészt földmives, aki egész éven a természet könyvéből olvas, mit neki a beszéd, mely annál rosszabb, minél több, mert „*sok beszédnek sok az alja*” Mégis, nem *minden* „betű öl” s a tudást, mely még a természet olvasásához is szükséges ma csak könyvön át lehet széthinteni az emberek között. És milyen a helyzet? Ma, jó ha elfogy egy könyv 500 példányban. Mit jelent ez?! Egy millió magyart csatoltak Csehszlovákiához, tehát csak minden kétezredik ember olvas könyvet! Szomorú valóság ez!

Azt szokták mondani: nem jelenik meg arravaló könyv, hogy sokan olvassák. Ez is igaz talán, de az is igaz, ha tudná az író, hogy nem 1999 emberhez kopogtat hiába, hogy egy könyvet el tudjon adni, a kétezrediknek, de minden 500-ik ember megveszi (ez se nagy követelés!) akkor érdemesnek fogja látni a munkát, a könyvnyomtató a költséget, a könyvkereskedő a hasznot, lesz könyv, jó, szép, amelyet a lélek kíván. A könyvvel is úgy van az ember, mint más áruval, a boltos akkor kereskedik vele, ha keresik.

A magyar asszony második nagy feladata tehát a *könyvterjesztés*. Természetes, hogy csak a jó és hasznos könyv terjesztése. És evvel mindjárt egy kalap alá foghatjuk az újságot is.

Az *újság* nagy hatalom, a jó újság jóvá tehet nemzeteket és nemzedékeket, a rossz megmételyezheti ugyanazokat. A magyar asszonynak kellene legelsősorban kézbe vennie mindennap a lapot s csak azt figyelnie: odaadhatja-e *nyugodt lelkiismeret*

rettet serdülő leánya kezébe. Mert az a mérték. És ha látja, hogy abban az újságban nincs más, mint betörés, rablás, gyilkosság, pőrére vetköztetett szerelmi botrányok, lelki betegek állatiassága, — de az aztán föl van kutatva széles e világról, — akkor vesse tűzre azt az újságot és soha be ne engedje többé a házba, még tűzalágyújtónak sem. Mert a sok fürtelem, ami feketén sorakozik rendekbe az újságpapíron, nem elriaszt, de tanít s könnyen megérheti akárki, hogy valami mindennap előadódó csip-csup perpatvar miatt saját gyermeke emel kést a szülőjére, hiszen „így olvasta az újságban!”

Az ilyen nyomtatott undor helyett olvasson jóindulatú újságot és terjessze azt, minden magyar asszony, — majd megváltozik minden lap szelleme, ha azt látja, a kiadó, hogy a bűnök színes kifestése elriasztja olvasó táborát. Ma, sajnos, az a szomorú, sírni való helyzet, hogy a legtöbb lap „üzleti érdekből” hajszolja a „szenzációt”, mert ezt veszi a közönség!

Csak egy pár példát hoztam föl arra, hogyan vehet részt a magyar nő a kultúra terjesztés nemes munkájában. Hogy azonban az így elvetett mag megfogadjon, előbb a *talajt kell előkészíteni*. A magyar nép lelke tele van gyommal. Babona, tévhit, tudatlanság burjánzik rajta. A síró gyermeket mákonnyal altatják, — az ótvart nem szabad gyógyítani, mert „az agyra veszi magát”, — a vágott sebre pókhálót tesznek, hogy elálljon a vérzés, — ha látszólag ok nélkül megbetegszik valaki, „szemtől esett neki” s szemet fojtanak vízbe ellene, — a kelevény a trágya borogatás alatt hamarabb megéri, — az ablakot ősszel betapasztják, hogy ki ne menjen a meleg a szobából, — a ragályokról fertő-

zésről, tisztálkodásról sok embernek fogalma sincs, — hozzak föl még száz és száz ilyen hajmeresztő ostobaságot, melyek csak arra jók, hogy kis ok miatt az életet tegyék kockára?

A művelt magyar nő legeslegeső hivatása, *irtani az ilyen gyomot*, ahol csak alkalom nyílik rá. Irtani tüzzel, vassal, jószóval, *lélekhez* való beszéddel, okossággal, lehet, hogy egy két javasaszony a pokolra kívánja a kultúratejlesztőt, de a nép, az okos, kultúrára érett, csak elhanyagolt magyar nép hálás lesz érte, ha megismeri a tanításban az igazságot.

Íme a kultúratejlesztés két főiránya: elhárítani a műveltség terjedésének akadályait s az így megtisztított úton haladni előre egy cél, a magyar nép általános műveltsége felé. Ehhez pedig az kell, hogy akit a sors olyan helyzetbe helyezett, ahol Júdást, műveltséget szerezhetett, azt ne rejtse a véka alá, de ossza meg másokkal is, mert a műveltség is olyan, mint az öröm, minél több fele osztják, antul jobban nő!